

ספירת העומר

בעה"ת

חינוך מצוה שן משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, וכמו שכתוב [ירמיהו ל"ג, כ"ה] אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה, וכמו שאמר השם למשה [שמות ג', י"ב] וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה, ופירוש הפסוק כלומר, הוציאך אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלהים על ההר הזה, כלומר שתקבלו התורה שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החירות מעבדות, ולכן יעשה השם למשה אות צאתם מעבדות לקבלת התורה, כי התפל עושיך אות לעולם אל העיקר.

ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבר ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל יעשו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן, ועל כן לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו יבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת.

ואל יקשה עליך לומר, אם כן, אחר שעברו רוב הימים של שבעה שבועות אלו, למה לא נזכיר מיעוט הימים הנשארים, לפי שאין לשנות מטבע החשבון באמצעו. ואם תשאל, אם כן למה אנו מתחילין אותו ממחרת השבת ולא מיום ראשון, התשובה כי היום הראשון נתייחד כולו להזכרת הנס הגדול והוא יציאת מצרים, שהוא אות ומופת בחידוש העולם ובהשגחת השם על בני האדם, ואין לנו לערב בשמחתו ולהזכיר עמו שום ענין אחר, ועל כן נתקן החשבון מיום שני מיד.

ואין לומר היום כך וכך ימים ליום שני של פסח, שלא יהיה חשבון ראוי לומר ליום שני, ועל כן הותקן למנות המנין ממה שנעשה בו, והוא קרבן העומר, שהוא קרבן נכבד שבו זכר שאנו מאמינים כי השם ברוך הוא בהשגחתו על בני אדם רוצה להחיותם ומחדש להם בכל שנה ושנה זרע תבואות לחיות בו.

מגילה טז: ויקח המן את הלבוש ואת הסוס, אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה, ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן. כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה, וטוסייה מיחד בידיה, מירתת. אמר להו לרבנן: האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי, זילו מקמיה די לא תכחו בגחלתו. בההיא שעתא ננתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא, אתא המן ויתבי ליה קמיהו ואוריק עד דסליק מרדכי לצלותיה. אמר להו: במאי עסקיתו? אמרו ליה: בזמן שביית המקדש קיים, מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה. אמר להו: אתא מלי קומצי קמחא דידכו, ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דדי.

רש"י: הלכות קמיצה- דורש בענינו של יום, וששה עשר בניסן היה, הוא יום תנופת העומר.

שבת לא: שוב מעשה בכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גיריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד- זו היא כל התורה כולה, ואיך- פירושה הוא, זיל גמור.

רש"י: דעלך סני לחברך לא תעביד- ריעך וריע אביך אל תעזוב (משלי כז)- זה הקדוש ברוך הוא, אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאו ישיעבור חבירך על דברך, לשון אחר: חבירך ממש, כגון גזלה גנבה ניאוף ודוב המצות.

כלי יקר: וכפי הנראה שהגר היה גר צדק ולא היה מהתל התולים... אלא ודאי בקש ממש שיעמיד לו כל מצות התורה על יסוד אחד דהיינו רגל אחד אשר עליו יעמיד לו כל המצות כדי שלא יבא לידי שכחה המצויה בגר אשר לא למד מנעוריו כלום ממצות התורה, ולמדו פסוק ואהבת לרעך כמוך אני ה', כי כבר ארז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה וזה אינו סותר דברי הלל כי כל מצות התורה הם על שני סוגים האחד הוא, המצות שבין אדם למקום ב"ה ויסוד לכולם האמונה בה'. השני הוא המצות שבין אדם לחבירו ויסוד לכלם פסוק ואהבת לרעך כמוך. ומטעם זה היו הכרובים פורשים כנפים למעלה מחוי כלפי מעלה כנגד המצות שבין אדם למקום, ופניהם איש אל אחיו כנגד המצות שבין איש לחבירו, וכשאמר כאן על רגל אחד היינו יסוד אחד לכל סוג וע"כ אמר לו פסוק ואהבת לרעך כמוך ועל רגל זה העמיד לו כל המצות שבין אדם לחבירו, ואמר לו גם סוף הפסוק אני ה' דהיינו היסוד שעליו העמיד חבקוק כל מצות התורה והיינו האמונה בה', ומאמר אני ה' דוגמת דבור אנכי הכולל כל דברות ראשונות שבין אדם למקום ב"ה... ודבור לא תחמוד כולל כל חמשה דברות אחרונות והוא כנגד ואהבת לרעך כמוך כי שניהם כוללים כל המצות שבין אדם לחבירו.

תניא לבי: והנה ע"י קיום הדברי הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי' חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחוה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה. וז"ש הלל הזקן על קיום מצוה זו זהו כל התורה כולה ואיך פירושה הוא כו'. כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלה הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושורשא דכל עלמין וגם להמשיך אור א"ס ב"ה בכנסת ישראל דהיינו במקור נשמות כל ישראל למהוי אחד באחד דוקא ולא כשיש פירוד ח"ו בנשמות דקב"ה לא שריא באתר פגים וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך.

בראשית רבה כד: ר"ע אומר ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה.

יבמות סב: אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לר"ע, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה מאי היא א"ר נחמן אסכרה.

בניהו בן יהוידע: אמאי נקיט י"ב אלף זוגים, ולא אמר כ"ד אלף תלמידים. וי"ל בס"ד ללמדך דרבי עקיבה חכם גדול, והבין ברוח קדשו שיש להם מדת קנאה, ולכן התחכם לזווגם שנים שנים, שחיבר קטן עם גדול, כדי שבהכרח יכבד הקטן לגדול, ולא יהיה קנאה ביניהם, ועם כל זה לא הועיל, לכך נקיט י"ב אלף זוגים, שעשאים זוג זוג לתועלתם ותקנתם.

קהלת רבה יא: רע"א יב' אלפים תלמידים היו לי מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בחיי בין פסח לעצרת ובסוף העמידו לי שבעה... אמר להם הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה אתם לא תהיו כן מיד עמדו ומלאו כל א"י תורה.

מנחות סח: יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם אמר לפניו יהודה בר נחמיה לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוס תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוס שתק רבי טרפון צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה אמר לו רבי עקיבא יהודה צהבו פניך שהשבת את זקן תמהני אם תאריך ימים אמר רבי יהודה ברבי אלעאי אותו הפרק פרס הפסח היה כשעליתי לעצרת שאלתי אחריו יהודה בן נחמיה היכן הוא ואמרו לי נפטר והלך לו.

אגרת רב שרירא גאון: והעמיד ר"ע תלמידים הרבה והוה שמדא על התלמידים של ר"ע.

ספר חסידים רט: לעולם לא יעשו הערלים רעה אא"כ יעשו ישראל תחילה רעה ביניהם זל"ז. ולא יתבזו ת"ח אא"כ יבזו זל"ז תחילה.

ברכות סא: ר"ע דהוה קאזיל באורחא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר כל דעביד רחמנא לטב אזל ובת בדברא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרנגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה:

ירושלמי תענית: תני רשב"י עקיבה ר' היה דורש דרך כוכב מיעקב דרך כוזבא מיעקב. ר"ע כד הוה חמי בר כוזבא הוה אמר דין הוא מלכא משיחא וכד דהוה נפק לקרבא הוה אמר ריבוגיה דעלמא לא תסעוד ולא תכסוף הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא בצבאותינו.

רמב"ם הלכות מלכים יא: רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה והוא היה נושא כליו של בן כוזבא המלך והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח עד שנהרג בעונות כיון שנהרג נודע להם שאינו.

פסיקתא דרב כהנא יב: ויבאו מדבר סיני ומניין שהושוו כולם ונעשו אגודה אחת, שנא' ויחנו שם ישראל אין כת' כאן, אלא ויחן שם ישראל נגד ההר: אמר הקב"ה התורה כולה שלום, למי אני נותנה לאומה שהיא אוהבת בשלום, הה"ד וכל נתיבותיה שלום.

שמ"ש: יש להתבונן איך הצדיקים הללו שהי' לבם ברשותם להטות לכל אשר יחפצו, מדוע לא נהגו כבוד זה לזה, והעונש הי' בזמן הזה דוקא. ונראה דהנה ענין נהיגת כבוד זה בזה כבר אמרנו שהיא מצד שרואה בחברו מעלה שאין בו ע"כ נוהג כבוד בו שהרי בפרט זה הוא גבוה ממנו, וכן זה בזה, שלא יתכן שלא יהי' אחד גבוה מחברו בפרט אחד. והנה באדם פרטי אף שיש בו אברים חלוקים במעלה, מ"מ אין שייך לומר שאבר זה יחלוק כבוד לזה שהרי הכל אחד, וא"כ לכאורה חברים שהם כאיש אחד בלב אחד ממש יש מקום לומר שלא שייכת חלוקת כבוד זה לזה שהרי כולם כאיש אחד ממש. ונראה שזה הי' טעם תלמידי רע"ק. אבל באמת אינו כן, שהי' כל צדיק וצדיק יש לו מדור בפני עצמו, ואינו דומה לאדם אחד, ואף שנרצים מצד הכלל מ"מ נרצים ג"כ מצד הפרט, ויידון כל אחד ואחד בנקודת לבבו לבד.

שמ"ש במדבר תרע"ב: כל התורה היא שם אחד של הקב"ה, וא"כ המקיים כל התורה כולה חוץ מדבר אחד הרי הוא כמו כותב חצי השם שאין בו קדושה, ובכן יש להבין הלוא אין כל המצוות נוהגות באיש אחד יש מצוות שהן במלך או בכהן ורובן אינן נוהגות בזו"ל, ויש מצוות הנוהגות בפרטיים כגון אונס ומפתה ומוציא שם רע, וכ"כ אאמ"ר זצלה"ה תירץ מפני שהם בללמוד וללמד: וי"ל עוד בפשיטות, דכמו דכל התורה היא שם אחד של הקב"ה כ"כ ישראל הם כולם כאיש אחד, וכמו אדם פרטי שעושה מצוה באחד מאבריו מועיל לכולו כן כלל ישראל, ובאשר בשרשם ישראל הם למעלה מן הזמן, ע"כ המצוות שעשה המלך לפני אלפי שנים מועילות גם עתה לכל הכלל כולו אך זה יתכן באיש שהוא מתאחד בכלל ישראל ואהבה ביניהם הם כמו איש אחד, אבל לא להיפוך ד"ו, וע"כ איתא במדרש כשישראל חנו לפני הר סיני כאיש אחד בלב אחד אמר הקב"ה שעתה הגיעה שעת הכושר ליתן התורה.

והנה במתן תורה, כתיב ויחן שם ישראל, וכ"כ אבי אדמ"ר זצלה"ה אמר בשם הרה"ק מהר"י מווארקא זצלה"ה שלשון ויחן הוא לשון חן שדרכו של חברו מצא חן בעיניו. אך י"ל דאף דלכאורה דבר גדול הוא מאד שדרכו של חברו ישא חן בעיניו כי אין דעותיהם של בני אדם שוות, מ"מ בהעמיק על הדבר עוד יש מעלה גדולה מזו, והיינו לאהוב לכל איש ישראל אף כשדרכו לא מצא חן בעיניו אחרי שידע מטרת כוונתו שהיא לטוב אף שתועה מדרך השכל, שבאם דרכו מצא חן בעיניו אין כ"כ רבותא, ופן בשום פעם לא יכשר דרכו בעיניו תיפסק ההתאחדות, אבל כשמתאחד עמו בשביל מטרת כוונתו הוא קשר של קיימא. ובאמת שזהו דרך לבוא לאהוב את כל איש ישראל כי הכל חפצים ליראה את שמך אלא ששאור שבעיסה מעכב, וכשיתקיים (יואל ב') והדחתיו אל ארץ צי' ושממה ישובו כולם לתחת כנפיו יתברך, וכולם יתקנו, מאחר שכל ישראל בפנימיותם טובים:

מאור עינים חוקת: ידוע כי יש ס' רבוא אותיות לתורה וכנגדן יש ס' רבוא שרשי נשמות אף שיש בישראל כהנה וכהנה על כל פנים העיקר הם ס' רבוא שרשים ומותר באין מחילוק הניצוצות וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה ואורייתא וקוב"ה חד, והוא חלק אלוה שבקרב האדם הוא ממש אותו האות שמשם שורש נשמתו... וכמו שאם חסר אות אחת מן הס"ת אינה בשלימות לכך אמרו רז"ל כל המאבד נפש אחת מישראל כאלו מאבד עולם מלא. ולכן אומרים קודם כל תפלה הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך וגו' כי הכל הוא אחדות גמור כמו התורה שנקראת תורה בהצטרף כל האותיות כולן ואף אם רואה בחבירו שום דבר רע ישנא הרע שבו אך החלק הקדוש יאהבנו מאד כנפשו כי הבעש"ט נבג"מ אמר שהצדיק הגמור שאין רע בקרבו אין רואה שום רע על שום אדם אך מי שרואה שום רע בחבירו הענין הוא כמו שמסתכל במראה אם פניו מטונפין רואה גם כן במראה כן ואם פניו נקיים אין רואה במראה שום דופי כמו שהוא כן רואה זהו ואהבת לרעך כמוך פי' כמוך כמו שאם יודע האדם בעצמו שום רע בקרבו משום הא אינו שונא את עצמו אף ששונא הרע שבקרבו כך ג"כ על חבירו כי באמת הכל אחד כי הלא גם לחבירו יש ג"כ חלק אלוה כמוהו ויש לו אות בתורה.